

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ-ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

«ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΑ ΣΑΒΒΙΑΩΤΙΔΗ
ΠΡΩΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ»

Σέρβια, 29/01/2017

*Κουρελή Αθανασία, MEd
Διευθύντρια Γενικού Λυκείου Σερβίων*

Ο συγγραφέας των κάτωθι βιβλίων, Κοσμάς Σαββιλωτίδης, για όλους εμάς ο Κοσμάς, είναι Πτυχιούχος του **Φυσικού Τμήματος της Φυσικομαθηματικής Σχολής** του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. *Είναι* κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης «**Σπουδές στην Εκπ/ση**» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με θέμα διπλωματικής «**Σχεδιασμός και ανάπτυξη έντυπου εκπ/κού υλικού για ανοικτή και εξ αποστάσεως Δ/θμια εκπ/ση με θέμα «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία θερμοηλεκτρικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από το λιγνίτη» (2005).**

Είναι κάτοχος δεύτερου Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης «**Εκπ/ση Ενηλίκων**» στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με θέμα διπλωματικής «**Επιμόρφωση Αποφοίτων Δ/θμιας τεχνικής και επαγγελματικής εκπ/σης (2008).** Έχει εκπονήσει τη διδακτορική του διατριβή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με θέμα «**Σχεδιασμό, ανάπτυξη και υλοποίηση εκπ/κού προγράμματος για μαθητές δ/θμιας εκπ/σης, στο ανοικτό υπαίθριο τεχνολογικό μουσείο της ΔΕΗ στη λεκάνη Κοζάνης – Πτολεμαΐδας, με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης**» και τίτλο «**Από τον άνθρακα στον ηλεκτρισμό**»(2007).

Συμμετείχε σε Διεθνή και Πανελλήνια Επιστημονικά Συνέδρια Φυσικής και Περιβάλλοντος, σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα Κινητικότητας Εκπαιδευτικών, σε σχολικές πολυεταρικές συμπράξεις, σε πιλοτικά ευρωπαϊκά προγράμματα, σε περιβαλλοντικά προγράμματα και προγράμματα τεχνομάθειας.

Τα πεδία συγγραφικής δράσης του είναι: οι Φυσικές επιστήμες – το Περιβάλλον - η Εκπαίδευση - η Επιμόρφωση – ο Τόπος και οι Άνθρωποι. Ως εκ τούτου επιχειρείται κατηγοριοποίηση του συγγραφικού του έργου σε:

- Επιστημονικό-Ερευνητικό
- Ο Τόπος μου: Τα Σέρβια
- Ο Άνθρωποι: Εξέχουσες προσωπικότητες των Σερβίων
- Άλλο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό για την προβολή του τόπου

Στην κατηγορία των **επιστημονικών έργων** του συγγραφέα που άπτονται της ειδικότητάς του ως επιστήμονα φυσικών επιστημών εντάσσεται το βιβλίο του «**Άνθρακας ή Γαϊάνθρακας**»(2005) στο οποίο πραγματεύεται τον άνθρακα ως

σημαντικότερη πηγή ενέργειας στη χώρα μας περιγράφοντας τα στάδια της διαδικασίας και τον τρόπο σχηματισμού του, τις μορφές του, τις χρήσεις, τις ιδιότητες, τους τρόπους εξόρυξης, μεταφοράς, απόθεσης του ελληνικού λιγνίτη καθώς και τα πλεονεκτήματα ενεργειακής αξιοποίησής του. Το κείμενο υποστηρίζεται από πολλές έγχρωμες, κατατοπιστικές φωτογραφίες και εύληπτους πίνακες. Η πρωτοτυπία του βιβλίου εντοπίζεται στον τρόπο γραφής και παρουσίασης της γνώσης σύμφωνα με τα πρότυπα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επιτυγχάνοντας άμεση επικοινωνία με τον αναγνώστη ή σπουδαστή χρησιμοποιώντας β' ενικό πρόσωπο, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, δραστηριότητες, προτρεπτικό λόγο. Συγγραφέας, κείμενο, αναγνώστης βρίσκονται σε συνεχή διάλογο για την επίτευξη του μαθησιακού αποτελέσματος και την κατάκτηση της γνώσης.

Με παρόμοιο πρωτότυπο τρόπο γράφονται και τα βιβλία του «**Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη χρησιμοποίηση λιγνίτη για παραγωγή ηλεκτρισμού**» (2006) στοχεύοντας στην περιγραφή και ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εξόρυξης του λιγνίτη και της χρήσης του σε ΑΗΣ. Ενώ με το βιβλίο του «**Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη σε ατμοηλεκτρικούς σταθμούς**» (2006) ο συγγραφέας στοχεύει στην κατανόηση της λειτουργίας των Ατμοηλεκτρικών Σταθμών με χρήση λιγνίτη.

Στο βιβλίο του «**Σχεδιασμός εκπ/κής έρευνας για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπ/κών δ/μιας τεχνικής – επαγγελματικής εκπ/σης, με ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπ/ση – Μια καινοτόμος πρόταση**» (2006) ο διδάκτωρ Κοσμάς Σαββιλωτίδης ερευνά τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών β/θμιας Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπ/σης με Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπ/ση. Πραγματοποιείται ποσοτική εμπειρική έρευνα με ερωτηματολόγιο 30 κλειστών ερωτήσεων, τη συμμετοχή 60 εκπαιδευτικών της Β. Ελλάδας, από 6 ΤΕΕ ενώ η ανάλυση των αποτελεσμάτων γίνεται με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής και η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων με τη χρήση του προγράμματος EXCEL και καταλήγει σε μια **καινοτόμο** αναλυτική πρόταση επιμόρφωσης των εκπ/κών από το **Ελληνικό Ανοικτό Ίδρυμα Επιμόρφωσης** που η οργάνωσή του και η λειτουργία του αποτυπώνεται σε ευκρινέστατα οργανογράμματα.

Ο διδάκτωρ Κοσμάς Σαββιλωτίδης ως πολυσχιδής προσωπικότητα δραστηριοποιείται στο χώρο του πολιτισμού κι έχει να επιδείξει ως πνευματικός άνθρωπος εξαιρετικές ικανότητες στη συγγραφή βιβλίων που αφορούν στο γενέθλιο

τόπο του και άπτονται των ιστορικών, γεωγραφικών, πολιτιστικών, φυσιολατρικών ενδιαφερόντων του με έγκυρη επιστημονική τεκμηρίωση και ερευνητική δράση.

Η υπερβολική αγάπη για τη γενέτειρά του *ΤΑ ΣΕΡΒΙΑ*, όπως συχνά αναγράφει στους προλόγους των βιβλίων του, ήταν η ισχυρή δύναμη που τον ώθησε να αναζητήσει αρχαιολογικές και ιστορικές πηγές, πληροφορίες, μαρτυρίες στο άψυχο και έμψυχο υλικό της περιοχής θέτοντας πολλές φορές σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια του τη ζωή. Έχοντας να αντιμετωπίσει -κατά τη λήψη φωτογραφιών -«τα άγρια τσοπανόσκυλα, τους απόκρημνους βράχους και τα αιφνίδια καιρικά φαινόμενα», όπως ο ίδιος αναφέρει στο βιβλίο του «*ΤΑ ΦΑΡΑΓΓΙΑ ΤΩΝ ΣΕΡΒΙΩΝ*», κατάφερε να απαθανάτισει τα ομορφότερα τοπία και τις τοποθεσίες των εντυπωσιακά άγριων και απρόσιτων φαραγγιών, διαγράφοντας τις διαδρομές σε πλήρη και κατατοπιστικά σχεδιαγράμματα, γνωστοποιώντας την ιστορία τους και δημιουργώντας ατμόσφαιρα μυστηρίου με τους θρύλους, τις παραδόσεις και τις δεισιδαιμονίες. Στο βιβλίο του «**Τα φαράγγια των Σερβίων**» (1998) δίνει υπόσταση στη Χούνη, το σπίτι από τις λάμνιες, στρίγγλες και βρυκολακαίους, το φαράγγι του Αγίου Γεωργίου. Δίνει υπόσταση στα μέχρι τότε άγνωστα για τους πολλούς φαράγγια του Προσηλίου (Χάβου), που αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα όσον αφορά το σχήμα του, και του Τριγωνικού (Κατερίνας). Ξαναζωντανεύει τις στοές των Σερβίων (τα γνωστά λαγούμια) και καλεί τους ειδικούς να τα μελετήσουν τονίζοντας πως η χρυσοθηρία και η χρυσομανία συνεχίζεται ως σήμερα. Παρουσιάζει εξονυχιστικά τα λιγνιτορυχεία της περιοχής των Σερβίων από το 1913 και αναφέρεται στον ιδρυτή τους Νικόλαο Διαμαντόπουλο (Μαντέμ Πατισάχ, δηλαδή βασιλιά των μετάλλων) που πρώτος τα ανακάλυψε και πρώτος τα εκμεταλλεύτηκε προσφέροντας εργασία στους Σερβιώτες. Προβαίνει σε 20 προτάσεις για την προστασία των φαραγγιών και καλεί τον επισκέπτη να αναζητήσει το πρωτόγνωρο, το ασυνήθιστο, το άγριο, το παρθένο, τη μαγεία, το μυστήριο, τη μοναδική εμπειρία.

Στο βιβλίο του «**Τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία των Σερβίων**»(1999) γίνεται ακριβής και λεπτομερής περιγραφή του ιστορικού παρελθόντος της περιοχής και με εντυπωσιακές φωτογραφίες άλλοτε ασπρόμαυρες και άλλοτε έγχρωμες ζωντανεύει το κείμενο και γίνεται αντιληπτή η γεωγραφική θέση, τα ευρήματα, τα Οθωμανικά μνημεία (χαμάμ, τζαμί, νεκροταφεία, ερείπια οθωμανικών κατοικιών), μνημεία που χάθηκαν (το μεγάλο ρολόι, το διοικητήριο), σπηλαιοεκκλησιές, ξωκλήσια, πέτρινα τοξωτά γεφύρια και πλήθος άλλων θεμάτων λαογραφικού ενδιαφέροντος. Ανήσυχο πνεύμα ο συγγραφέας μόλις διαβλέπει τους

κινδύνους και εντοπίζει τα προβλήματα που σκιάζουν την ομορφιά του τόπου και απειλούν τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης προτάσσει τον ορθολογισμό του και κάθε φορά προτείνει τρόπους επίλυσης των προβλημάτων όπως στην περίπτωση των μνημείων και των φαραγγιών που τα μέτρα ανέρχονται σε 17 ή αρθρογραφεί και χρησιμοποιεί δημόσιο λόγο.

Συνέχεια των προηγούμενων έργων του αποτελεί η σειρά τριών τουριστικών οδηγών με τίτλο «**Σέρβια (αρχαιολογία – ιστορία – μνημεία – φυσικό περιβάλλον – χάρτες)**» (1999) στα Ελληνικά, στα Αγγλικά σε μετάφραση Μπουμπουρέκα Βιβή και στα Γερμανικά σε μετάφραση Βαρδάκα Δημήτριου. Ένας πλήρης ποιοτικός και εντυπωσιακός τουριστικός οδηγός των Σερβίων με θαυμάσιες φωτογραφίες και θεματικές που παροτρύνουν κάθε επισκέπτη να τον διαβάσει και να τον ακολουθήσει στη διαδρομή του ταξιδιού του.

Ο Κοσμάς Σαββιλωτίδης συγγράφει με τη φιλόλογο σύζυγό του Τζήρα Χρυσάνθη με μεθοδικότητα και φαντασία δύο μεγάλα λευκώματα με τίτλο «**Τα Σέρβια του χθες 1823-1944 και 1944-1984**» έργο μεγάλης ιστορικής αξίας για την επιστημονική έρευνα με το ανέκδοτο αρχειακό υλικό δημοσίων εγγράφων που περιέχει, για τις προφορικές μαρτυρίες που καταγράφονται σε συνδυασμό με το αδιάψευστο φωτογραφικό υλικό. Υλικό που συγκεντρώθηκε με πολύ μεγάλο κόπο, με τεράστια υπομονή και επιμονή, με επισκέψεις του συγγραφέα Κοσμά Σαββιλωτίδη σχεδόν σε όλες τις οικογένειες των Σερβίων και των γύρω χωριών, σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, της Γερμανίας και της Αμερικής κι επιπλέον επικοινωνήσε με όλους τους Σερβιώτες ανά τον κόσμο για την ταχυδρομική αποστολή φωτογραφιών. Πολύμοχθη προσπάθεια διάρκειας 6 ετών και άνω. Η βαρύτητα δόθηκε από τους συγγραφείς στη φωτογραφία που σε συνδυασμό με το κείμενο ζωντανεύουν ολόκληρο τον κόσμο της πόλης των Σερβίων από το 1823-1944 πολλές φορές όμορφο αλλά και ανελέητα σκληρό. Το βιβλίο χωρίζεται σε 2 μέρη. Το Α΄ μέρος αναφέρεται στα Σέρβια πριν και μετά την απελευθέρωση του 1912 ενώ το Β΄ μέρος στις όμορφες αξέχαστες μέρες που περιλαμβάνει την εκπαίδευση, την εκκλησιαστική, οικογενειακή, οικονομική ζωή, την υγεία, εκδηλώσεις, γιορτές, πανηγύρια και πλήθος άλλων θεμάτων μεγάλου ενδιαφέροντος.

Το δεύτερο βιβλίο «**Τα Σέρβια του χθες 1944-1984**» περιλαμβάνει 12 κεφάλαια και αποτελεί ένα ταξίδι στη ζωή της πόλης μέσα από ένα λευκωμα φωτογραφιών που σε συνδυασμό με το αρχειακό και λαογραφικό υλικό περισώζει καθετί που αφορά στην ιστορία των Σερβίων και αναδεικνύει την άγνωστη παλιά και

ξεχασμένη πόλη συμπληρώνοντας την εικόνα με κείμενα ελλήνων ντόπιων και ξένων συγγραφέων.

Τα λευκώματα περιέχουν πολλά ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία, άγνωστα μέχρι σήμερα ή ξεχασμένα σε υπόγεια, σκοτεινές αποθήκες, κουρελιασμένα άλμπουμ και βιβλία που φωτίζουν και ζωντανεύουν μνήμες πριν από την ολοκληρωτική καταστροφή των Σερβίων από τους Ιταλούς το 1943. Αποτελούν πλούσια παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές, ώστε να κατανοήσουν το παρόν και να οραματιστούν το μέλλον αυτού του τόπου.

Όχι μόνον ο **τόπος ΤΑ ΣΕΡΒΙΑ** αλλά και οι **άνθρωποι** του συγκεντρώνουν το θαυμασμό του συγγραφέα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του «**Τα φαράγγια των Σερβίων**» (1998) «...οι πανέξυπνοι Σερβιώτες που η φαντασία τους έκανε το θαύμα της κατασκευάζοντας γεφυροαυλάκι στο φαράγγι του Αγ. Γεωργίου για τη μεταφορά του νερού της Χούνης στα κτήματα του σερβιώτικου κάμπου».

Στην κατηγορία **Οι άνθρωποι: Εξέχουσες προσωπικότητες των Σερβίων** ανήκει το βιβλίο του Κοσμά Σαββιλωτίδη και της Χρυσάνθης Τζήρα «**Ο Αριστείδης Χρηστάκης, ο Γιατρός μας** (2001). Παρουσιάζεται η ζωή, το έργο του και η προσφορά του σε αυτό τον τόπο. Σπουδαία ιστορική μαρτυρία αποτελεί και η μελέτη του γιατρού Αριστείδη Χρηστάκη για την υγεία στα Σέρβια μετά την απελευθέρωση του 1912. Αξιοσημείωτες είναι και οι ομιλίες που εκφώνούσε στα Σέρβια με θέμα τη διατροφή, την υγεία, την οικογενειακή αγωγή, τον ρόλο του πατέρα, της μάνας ως παιδαγωγού, που παραθέτονται αυτούσιες στο αναφερόμενο βιβλίο. Επιπροσθέτως αναφέρεται ότι η σύζυγος του γιατρού Αριστείδη Χρηστάκη, η Νανά Χρηστάκη παραχώρησε την οικία της, για τη στέγαση του Λαογραφικού Μουσείου του ΜΟΣ από το Δεκέμβριο του 1997.

Άλλη μεγάλη φυσιογνωμία και εξέχουσα προσωπικότητα η Αθηνά Μπλάνα-Τουλούμη παρουσιάζεται στο ομώνυμο έργο «**Αθηνά Μπλάνα- Τουλούμη μια μεγάλη Ελληνίδα Μακεδόνισσα της διασποράς**» (2003) το οποίο συγγράφει με τη φιλόλογο σύζυγό του Τζήρα Χρυσάνθη. Εδώ παρουσιάζεται το γενεαλογικό δέντρο της Αθηνάς Μπλάνα, Τα δύσκολα χρόνια στην πατρίδα, ο αγώνας επιβίωσης, αντιμετώπιση με την πείνα και τον θάνατο, ο σύζυγός της Ευστάθιος Τουλούμης, το ταξίδι στη γη της επαγγελίας την Αμερική, ο αγώνας, οι υψηλοί στόχοι, η επιτυχία, η πολυσχιδής δράση της, οι τιμές και τα αξιώματα, η φιλοξενία της Αθηνάς, έντυπα που μαρτυρούν τη δράση της, πλήθος άρθρων σε στήλες εφημερίδων που αφορούν στην ίδια και την οικογένειά της. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ο δύσκολος

και μακρύς δρόμος των αδελφών Τουλούμη και του τότε προέδρου του ΜΟΣ Κοσμά Σαββιλωτίδη για την ανέγερση του Πολιτιστικού κέντρου του Μορφωτικού Ομίλου Σερβίων «Τα Κάστρα» στη μνήμη της μητέρας τους Αθηνάς Μπλάνα. Ένας αγώνας που επιβεβαιώνεται μέσα από φωτογραφικό υλικό, έγγραφα και άρθρα της Εφημερίδας «Σερβιώτικα Νέα». Ωστόσο, μπορεί εκείνες οι προσπάθειες να μην ευοδώθηκαν και τα εκπληκτικά εντυπωσιακά σχέδια να μην ζωντάνεψαν στη μνήμη της γυναίκας Ελληνίδας Μακεδόνισσας που με τις εθνικές και πατριωτικές της ευαισθησίες πέρασε στο θρύλο και την παράδοση, στο Πάνθεο των Μακεδόνων που αγωνίστηκαν για την ένωση των Ελλήνων της ομογένειας και την ενίσχυση των δεσμών της με την πατρίδα, όμως η επιμονή και ο αγώνας για την ίδρυση ενός πολιτιστικού κέντρου είχε δυναμώσει, ώστε σήμερα, μετά από 14 χρόνια, να απολαμβάνουμε το κτήριο που μας φιλοξενεί, το πολιτιστικό κέντρο των Σερβίων.

Επιπλέον η ανεξάντλητη αγάπη του για τον τόπο του και η ανάγκη για προβολή του σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό τον ώθησε στην έκδοση άλλου έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού όπως Λεύκωμα Ημερολόγιο 2003-2004 «**Νοσταλγικές εικόνες από τα περασμένα**»), 35 καρτ-ποσταλ, 2 CD-ROMS με θέμα τη Δυτική Μακεδονία και τα Σέρβια, πλήθος άρθρων σε περιοδικά όπως το *ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ* και εφημερίδες όπως *ΓΡΑΜΜΗ*, *ΣΕΡΒΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ*. Τα τελευταία συγκεντρώθηκαν στον επιβλητικό τόμο *1996-2002, αρ. φύλλων 117-158* αφιερωμένα στην ιστορία, το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό των Σερβίων αλλά και σε άλλα θέματα των φυσικών επιστημών.

Σε όλο τον προηγούμενο θησαυρό γνώσης ο επιστήμονας, ο λαογράφος, ο ιστορικός, ο γεωγράφος, ο περιπατητής, ο ορειβάτης, ο τουρίστας βρίσκει ένα χρήσιμο εργαλείο για την δουλειά του που του εγείρει την περιέργεια και την έντονη επιθυμία να αναζητήσει και να γνωρίσει αυτό τον τόπο.

Έχοντας επίγνωση του έργου του ο διδάκτωρ Κοσμάς Σαββιλωτίδης στέκεται οπαδός της αλήθειας και της αντικειμενικότητας, ώστε όπου υπήρχε αμφιλεγόμενη μαρτυρία δηλώνεται και τονίζει στους προλόγους των βιβλίων του «...*ίσως να παρέλειψα κάποια που δεν γνώριζα, ίσως να μου είπαν κάποια λαθεμένα ή υπερβολικά. Πάντως προσπάθησα με όση δύναμη είχα να βρω την αλήθεια και όλα τα γεγονότα*». Η ειλικρίνεια του συγγραφέα συγκινεί κάθε επιστήμονα, μελετητή, κάθε αναγνώστη.

Εν κατακλείδι, δεκαεπτά (17) ολόκληρα χρόνια χρειάστηκαν για τη συγγραφή όλων των παραπάνω βιβλίων, όπως ο ίδιος αναφέρει. Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από την αρχειακή συλλογή του ίδιου του συγγραφέα εκτός των 2

λευκωμάτων. Οι εκδόσεις των βιβλίων χρηματοδοτήθηκαν από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, το Υπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Πολιτισμού, τον Μορφωτικό Όμιλο Σερβίων και το Δήμο Σερβίων για την έκδοση του τουριστικού οδηγού στα γερμανικά. Τη φιλολογική επιμέλεια ανέλαβε η φιλόλογος **Τζήρα Χρυσάνθη**.

Η συναίσθηση του χρέους και η μεγάλη ευθύνη απέναντι σε αυτόν τον τόπο και τους ανθρώπους του ώθησαν τον διδάκτορα Κοσμά Σαββιλωτίδη, τον δικό μας Κοσμά, να καταγράψει και να αποτυπώσει τον ιστορικό, πολιτιστικό, φυσικό και γεωγραφικό πλούτο των Σερβίων, μεγάλη προσφορά στην ιστορία και στην παράδοση, σπουδαία γνώση για τις επόμενες γενιές, αέναη συμβολή στην συνοχή και στην πρόοδο του τόπου μας.

Τον ευχαριστούμε ολόψυχα για την προσφορά του και του ευχόμαστε ευρωστία και πνευματική δημιουργία.

Σας ευχαριστώ.